

Ўзбекистон Республикаси номидан
Хал қилув қарори

07.10.2021 йил

Гўзалкент
қўрғони

4-1407-2101/1304-
сонли иш

Пастдарғом туманлараро иқтисодий суди, судья Л.Асатов раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Ғаниев суд мажлиси котиблигида, даъвогар – «Чортут» фермер хўжалиги (бундан буён матнда ф/х ёки даъвогар деб юритилади)нинг жавобгар – «Жума элеватори» акциядорлик жамияти (бундан буён матнда АЖ ёки жавобгар деб юритилади)га нисбатан берган даъво аризаси бўйича ишни, суд биносида, очиқ суд мажлиси муҳокамасида, даъвогар вакиллари Х.Ҳожимаматов (раҳбар), адвокат Ш.Хусанов (ордер ва ишончнома асосида), жавобгар вакили А.Артиков (ишончнома асосида), учинчи шахслар – Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Уруғчиликни ривожлантириш маркази ДК Самарқанд вилояти бошқармаси (бундан буён матнда Самарқанд вилоят Уруғчилик бошқармаси деб юритилади) вакиллари И.Раҳманов (ишончнома асосида), З.Эшимов (ишончномасиз), Пастдарғом тумани Қишлоқ хўжалиги бўлими вакили М.Омонқулов (ишончнома асосида), Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агросаноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси Пастдарғом тумани бўлими (бундан буён матнда Пастдарғом туман Агроинспекцияси деб юритилади) вакили М.Ҳақимов (ишончномасиз)лар иштирокида кўриб, қуйидагиларни,-

А Н И Қ Л А Д И:

Даъвогар – «Чортут» ф/х жавобгар – «Жума элеватори» АЖга нисбатан иқтисодий судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгардан 112 884 216 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суднинг 24.09.2021 йилги ажрими билан Пастдарғом тумани Қишлоқ хўжалиги бўлими, «Уруғчиликни ривожлантириш маркази» ДК Самарқанд вилоят бошқармаси, Пастдарғом тумани Агроинспекцияси, «Пастдарғом элита уруғчилик хўжалиги» МЧЖ, «Самарқанддонмахсулотлари» АЖ 3-сонли базаси, «Оқтошдон» АЖ тасарруфидаги Иштихон туман уруғчилик цехи, 30.09.2021 йилги ажрими билан «Агросаноат мажмуида хизматлар кўрсатиш маркази» ДК низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишда иштирок этишга жалб қилинган.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган даъвогар вакиллари ўзларининг тушунтиришларида даъвони қўллаб-қувватлаб, уни тўлиқ қаноатлантиришни сўрашди.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган жавобгар вакили судга қўшимча ҳужжатларни тақдим этиб, иш бўйича тушунтириш бериб, даъвога нисбатан эътироз билдириб, уни қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган учинчи шахс – Самарқанд вилоят Уруғчилик бошқармаси вакили иш бўйича тушунтириш бериб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган учинчи шахс - Пастдарғом туман Агроинспекцияси вакили иш бўйича тушунтириш бериб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган учинчи шахс - Пастдарғом тумани Қишлоқ хўжалиги бўлими вакили иш бўйича тушунтириш бериб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлиси муҳокамасида учинчи шахслар - «Пастдарғом элита уруғчилик хўжалиги» МЧЖ, «Самарқанддонмахсулотлари» АЖ 3-сонли базаси, «Оқтошдон» АЖ тасарруфидаги Иштихон туман уруғчилик цехи, «Агросаноат мажмуида хизматлар кўрсатиш маркази» ДКлар иштирок этишмади.

Суд Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 170-моддасига мувофиқ ишни учинчи шахслар - «Пастдарғом элита уруғчилик хўжалиги» МЧЖ, «Самарқанддонмахсулотлари» АЖ 3-сонли базаси, «Оқтошдон» АЖ тасарруфидаги Иштихон туман уруғчилик цехи, «Агросаноат мажмуида хизматлар кўрсатиш маркази» ДКлар иштирокисиз, ишдаги мавжуд ҳужжатлар асосида кўриб, мазмунан ҳал этишни лозим деб топди.

Ишдаги мавжуд ҳужжатлардан ва суд жараёнида аниқланишича, тарафлар (даъвогар ва жавобгар) ўртасида 15.09.2020 йилда Бошоқли дон харид қилиш бўйича шартнома тузилган бўлиб, унинг 1.1-бандига биноан Хўжалик (даъвогар) Тайёрловчи (жавобгар)га 2021 йил ҳосилидан жами 522 га ер майдонидан давлат стандарти бўйича шартноманинг 1.2-бандида кўрсатилган маҳсулотни (буғдойни) топшириш, Тайёрловчи эса Хўжаликни ушбу шартномада белгиланган тартибда маҳсулот уруғлиги билан таъминлаш, етиштирилган маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятларини олишган.

Мазкур шартнома юзасидан Пастдарғом тумани Қишлоқ хўжалиги бўлими томонидан 07.09.2021 йилда 01/024-416-сонли хат асосида «Жума элеватори» АЖдан даъвогар фермер хўжалигига 2021 йил ғалла ҳосили учун асосий майдонга, чунончи 322 га ер майдонига 70 840 кг «Звезда» навли элита авлодли буғдой уруғлиги ва 200 га ер майдонига 44 000 кг «Андижон-2» навли элита буғдой уруғлиги берилиши сўралган.

Пастдарғом тумани «Дўстлик» ММТП ҳудудидаги «Чорут» ф/хнинг 2021 йил ҳосили учун экилган ғалла майдонларидаги 11.06.2021 йилги мутахассис хулосасида навлар белгиланган муддатларда фосфорли ўғитлар билан сифатли экилганлиги, бироқ «Звезда» навининг элита авлоди экилган майдонларда 3та нав аралашмалари борлиги, «Андижон-2» навининг элита авлоди экилган майдонида 2та нав аралашмалари борлиги аниқланганлиги қайд этилган.

Шунингдек, Пастдарғом тумани Қишлоқ хўжалиги бўлимининг 14.06.2021 йилги 01/02-565-сонли хатига кўра, «Чортут» ф/х томонидан 522 га ер майдонига 2021 йил ҳосили учун «Звезда» ва «Андижон-2» навли элита авлодларига мансуб буғдой уруғлиги экилиши лозим бўлган ерларда, хусусан, «Звезда» навли элита авлоди экилган ер майдонларида асосан «Васса», «Андижон-2» ва «Бардош» нав аралашмалари борлиги, шунингдек «Андижон-2» навли элита авлоди экилган майдонларида қилтиқли «Звезда» ва «Бардош» нав аралашмалари мавжуд эканлиги аниқланган.

Бундан ташқари, «Уруғчиликни ривожлантириш маркази» ДК вилоят бошқармаси, «Пастдарғом элита уруғчилик хўжалиги» МЧЖ, Агроинспекция туман бўлими, Пастдарғом туман Қишлоқ хўжалиги бўлими мутахассислари иштирокида тузилган 18.06.2021 йилда Пастдарғом тумани «Дўстлик» ММТП ҳудудидаги «Чортут» ф/хнинг 2021 йил ҳосили учун экилган ғалла майдонларидаги мутахассис хулосасида «Звезда» навининг элита авлоди экилган майдонларда 3та нав

аралашмалари борлиги, «Андижон-2» навининг элита авлоди экилган майдонида 2та нав аралашмалари борлиги аниқланганлиги кўрсатилган.

Ишдаги ҳужжатлардан кўринишича, тарафлар ўртасила тузилган ва тегишли тартибда тасдиқланган 25.09.2020 йилги 000011-сонли электрон ҳисоб-фактура билан 187 048 644,34 сўмлик, 000012-сонли ҳисоб-фактура билан 108 559 432,66 сўмлик, 000013-сонли ҳисоб-фактура билан 54 749 563,53 сўмлик, 28.09.2020 йилги 000041-сонли ҳисоб-фактура билан 105 206 901,76 сўмлик, 000042-сонли ҳисоб-фактура билан 108 856 539,89 сўмлик, жами 564 421 082,18 сўмлик «Звезда» ва «Андижон-2» навли элита авлодли буғдой уруғлиги етказиб берилган.

Даъвогар томонидан жавобгарга 09.08.2021 йилда 28-сонли талабнома юборилиб, унда 112 884 216 сўм жаримани даъвогарнинг ҳисобрақамига тўлаб бериш ёки ушбу жаримани инобатга олиб, ўрталаридаги асосий солиштирма далолатномасида ушбу пул маблағларини акс эттириб, ҳисоб-китоб қилиш сўралиб, акс ҳолда тўлашни бошқача тарзда кечиктириш учун фоиз, шартномада назарда тутилган пеня ва суд харажатларини қўшган ҳолда суд идораларига даъво қилишга мажбур бўлиши баён қилинган. Жавобгар томонидан 10.08.2021 йилда талабномага жавоб берилган.

Тақдим этилган далилларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агросаноат мажмуи устидан назорат қилиш Инспекцияси қошидаги «Агросаноат мажмуида хизматлар кўрсатиш маркази» ДУК Қишлоқ хўжалиги экинлари уруғларини сертификатлаштириш идораси томонидан 03.09.2020 йилда «Самарқанддонмахсулотлари» АЖ 3-База ДҚҚШга «Звезда» навли, элита репродукцияли (ЭУ), 5-партия 453,7 тонна 2020 йил ҳосили учун 2433069-рақамли мувофиқлик сертификати берилган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агросаноат мажмуи устидан назорат қилиш Инспекцияси қошидаги «Агросаноат мажмуида хизматлар кўрсатиш маркази» ДУК Қишлоқ хўжалиги экинлари уруғларини сертификатлаштириш идораси томонидан 22.09.2020 йилда «Оқтошдон» АЖ Иштихон ДҚҚШга «Андижон-2» навли, элита репродукцияли (ЭУ), 16-партия 313,08 тонна 2020 йил ҳосили учун 2433464-рақамли мувофиқлик сертификати берилган.

Бундан ташқари, Қишлоқ хўжалиги экинлари уруғларини экинбоплик сифат кўрсаткичларини аниқлаш маркази лабораторияси томонидан 20.09.2020 йилда ва 21.09.2020 йилда буғдой уруғларининг сифати бўйича синов баённомалари берилган.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг 25.07.2005 йилги 160-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Уруғлик донни қабул қилиш, тайёрлаш, дорилаш, тарқатиш ва сифатини назорат қилиш тартиби тўғрисида»ги Йўриқноманинг 57-бандига биноан уруғликлар давлат стандартлари асосида мажбурий тартибда «Ўздавуруғназоратмарказ» томонидан сертификатланиши лозим.

Шунингдек, мазкур Йўриқноманинг 109-бандига мувофиқ уруғлик дон автомобиль транспорти билан бир жойдан иккинчи жойга ташилганда келиб тушаётган ёки бериб юборилаётган уруғликларнинг ҳар бир партия товар-транспорт юкхати (21-шакл, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 25.05.2006 йилги 95-сон қарори билан тасдиқланган «Дон ва дон маҳсулотларини қабул қилиш, сақлаш, ички ташиш, қайта ишлаш ва сотишнинг дастлабки ҳисобини юритиш ва расмийлаштириш тартиби тўғрисида низом»), шунингдек, уруғлик дон сифатини тасдиқловчи тегишли ҳужжатлар билан кузатиб борилиши лозим. Мувофиқлик сертификати лаборатория йиғма жилдида қолади, унинг нусхаси эса уруғлик дон оловчига берилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради. Қарздор мажбуриятни лозим даражада бажариш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма чораларни кўрганлигини исботласа, у айбсиз деб топилади, 446-моддасига кўра, сотиб олувчи (олувчи) шартномага мувофиқ етказиб берилган товарларнинг қабул қилинишини таъминлайдиган барча зарур ҳаракатларни амалга ошириши лозим. Сотиб олувчи (олувчи) ўзи қабул қилган товарни қонунчиликда, маҳсулот етказиб бериш шартномасида ёки иш муомаласи одатларида белгиланган муддатда кўздан кечириши лозим. Сотиб олувчи (олувчи) худди шу муддатда қабул қилинган товарларнинг миқдори ва сифатини қонунчиликда, маҳсулот етказиб бериш шартномасида ёки иш муомаласи одатларида белгиланган тартибда текшириши ва товарнинг аниқланган номувофиқликлари ва камчиликлари тўғрисида товар етказиб берувчини дарҳол ёзма равишда хабардор қилиши лозим. Етказиб берилган товарлар транспорт ташкилотидан олинган тақдирда сотиб олувчи (олувчи) товарларнинг транспорт ва юк ҳужжатларида кўрсатилган маълумотларга мувофиқлигини текшириши, шунингдек бу товарларни транспорт ташкилотидан белгиланган қоидаларга риоя этган ҳолда қабул қилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг 28.12.2007 йилги «Сифати тегишли даражада бўлмаган маҳсулот (товар)ларни етказиб бериш билан боғлиқ низоларни ҳал этиш бўйича суд амалиёти тўғрисида»ги 174-сон Қарори 3-бандига биноан ФК

446-моддасига асосан сотиб олувчи (олувчи) шартномага мувофиқ етказиб берилган товарларнинг қабул қилинишини таъминлайдиган барча зарур ҳаракатларни амалга ошириши лозим. Сотиб олувчи (олувчи) ўзи қабул қилган товарни қонун ҳужжатларида, маҳсулот етказиб бериш шартномасида ёки иш муомаласи одатларида белгиланган муддатда кўздан кечириши лозим. Сотиб олувчи (олувчи) худди шу муддатда қабул қилинган товарларнинг миқдори ва сифатини қонун ҳужжатларида, маҳсулот етказиб бериш шартномасида ёки иш муомаласи одатларида белгиланган тартибда текшириши ва товарнинг аниқланган номувофиқликлари ва камчиликлари тўғрисида товар етказиб берувчини дарҳол ёзма равишда хабардор қилиши лозим. Етказиб берилган товарлар транспорт ташкилотидан олинган тақдирда сотиб олувчи (олувчи) товарларнинг транспорт ва юк ҳужжатларида кўрсатилган маълумотларга мувофиқлигини текшириши, шунингдек, бу товарларни транспорт ташкилотидан белгиланган қоидаларга риоя этган ҳолда қабул қилиши лозим, 6-бандига кўра, Қонуннинг 26-моддасига мувофиқ, агар етказиб берилган товарлар сифати, ассортимент ва нави бўйича стандартлар, техник шартлар, намуналарга (эталонларга), қонун ҳужжатларида ёки ҳўжалик шартномасида белгиланган бошқа мажбурий шартларга мос келмаса, сотиб олувчи товарларни қабул қилиш ҳамда уларнинг ҳақини тўлашни рад этиб, етказиб берувчидан сифати, ассортимент ва нави лозим даражада бўлмаган товарлар қийматининг 20 фоизи миқдорида жарима ундириб олишга, агар товарлар ҳақи тўлаб қўйилган бўлса, тўланган суммани белгиланган тартибда қайтаришни талаб қилишга ҳақлидир. Сифати, ассортимент ва нави лозим даражада бўлмаган товарлар етказиб берганлик учун жарима етказиб берувчидан акцептсиз

тақдирда ундириб олинади, 9-бандига биноан тегишли даражада бўлмаган маҳсулот (товар)ларнинг етказиб берилиши билан боғлиқ бўлган даъво талабларини асослаш учун даъво аризасига қўйидаги шартлар илова қилинади: ИПКнинг 151-моддасида назарда тутилган

хужжатлар; маҳсулот (товар)лар етказиб бериш назарда тутилган шартнома, битим, контракт ёки қайд этиб ўтилган хужжатлардан тасдиқланган нусха; ишлаб чиқарувчи (етказиб берувчи)дан олинган, етказиб берилган маҳсулот (товар)лар сифатини тасдиқловчи хужжат (паспорт, сертификат, сифат тўғрисида гувоҳнома ва ҳ.к.); етказиб берилган маҳсулот (товар)ларнинг сифати ва бутлиги (комплектлиги) стандартлар, техник шартлар, намуналар (эталонлар)га, шунингдек шартномада назарда тутилган талабларга номувофиқлигини белгиловчи далолатнома; тижорат далолатномаси, агар транспортда амал қилувчи қоидаларга мувофиқ ана шундай далолатнома тузилган бўлса; қайта текшириш далолатномаси, агар ишлаб чиқарувчи томонидан унга қайтарилган маҳсулот (товар)лар белгиланган тартибда қайта текширишдан ўтказилган бўлса ва бу қайта текшириш далолатномаси даъвогарда бўлса; зарур ҳолларда – етказиб берилган маҳсулот (товар) мувофиқ келиши керак бўлган стандартлар ёки техник шартлар ёхуд улардан тасдиқланган кўчирмалар, намуналар олиш далолатномаси ва лаборатория таҳлиллари; тўлов талабнома-топшириғи, аккредитив, етказиб берувчи (ишлаб чиқарувчи)нинг паттаси ёки унинг тегишли тартибда тасдиқланган нусхаси; даъво суммасининг асосли ҳисоб-китоби; маҳсулот (товар)ларнинг улар ўтказилган сорт (сифат)даги нарх бўйича сотилганлиги ёки уларнинг қайта баҳоланганлиги тўғрисида корхона раҳбари ва бош ҳисобчиси томонидан имзоланган маълумотномани; – олувчи – корхона жамоатчилик вакилига ёки бошқа корхона вакилига берилган гувоҳнома Ишлаб чиқариш-техник мақсадларга мўлжалланган маҳсулотлар ва халқ истеъмоли товарларини сифати бўйича қабул қилиш тартиби тўғрисидаги Ўйриқномага мос ҳолда берилган бўлиб, агар у маҳсулот (товар)ларни қабул қилиб олишда қатнашган ва шартнома шартларига кўра маҳсулот (товар)ни қабул қилиб олиш ҳам мазкур Ўйриқномага мувофиқ амалга оширилиши лозим бўлса; Техник ишлаб чиқаришга оид маҳсулотлар ва халқ истеъмол товарларини сифати бўйича қабул қилиш тартиби тўғрисидаги ўйриқномага мувофиқ берилган олувчи – корхона жамоатчилик вакилининг ёки маҳсулот (товар)ларни қабул қилиб олишда қатнашган бошқа корхона вакилининг гувоҳномаси; ишлаб чиқарувчи (етказиб берувчи) ёки бошқа ташкилотларнинг вакилини маҳсулот (товар)ларнинг сифати ёки бутлигини текширишда ва далолатнома тузишда қатнашиш учун чақириш тўғрисидаги хат, телеграмма ёки телефонограмманинг нусхаси, агар бундай чақириш қайд этилган Ўйриқномада, томонлар учун мажбурий бўлган қоидаларда ёки шартномада назарда тутилган бўлса.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 68-моддаси 1-қисмига кўра ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак, 74-моддаси 1-қисмига кўра суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида қонунга амал қилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиқ ва холис кўриб чиқишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳо беради.

Суд, даъвогарнинг даъво талаби ишдаги хужжатлар билан ўз исботини топмади ва даъвогар вакиллари томонидан суд мажлиси муҳокамасида далиллар билан исботлаб берилмади деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасига кўра суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Бундай ҳолатда, суд, ишдаги хужжатларни ўрганиб, даъвогар, жавобгар ва учинчи шахс вакиллари тушунтиришини тинглаб, далилларга баҳо бериб, даъвони қаноатлантиришни рад этишни, даъвогар томонидан

тўланган давлат божи ва почта харажатларини ўз зиммасида қолдиришни лозим деб топди.

Юқорида баён этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118,176-179,186-моддаларига амал қилиб, суд,-

Қ А Р О Р Қ И Л Д И:

Даъвони қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар томонидан тўланган давлат божи ва почта харажатлари ўз зиммасида қолдирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози томонлар бир ой муддат ичида шу суд орқали Самарқанд вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериш (протест келтириш)га ҳақли.

Раислик этувчи

Л.Асатов

Ҳужжат имзоланган: Асатов Луқмонбой Рахматуллаевич, 07.10.2021

